

Inledning

Vi välkomnar våra läsare till en ny årgång av Retfærd! Med nytt större format och nya tema- ta för året söker Retfærd efter retten i periferin, i demokratin, i Europa och i Vålfærdstat kontra marknad.

Retfærd önskar i fortsætningen, liksom tidigare, försöka illustrera både rättens förän- derlighet och den världsbild som framträder vid valet av perspektiv och olika rättsliga ana- lyser. Att verkligheten förändras med de kunskapsinstrument och metoder vi för tillfället begagnar är givetvis ingen nyhet och lika självklart skiftar rättens landskap karaktär bero- ende på om vi betraktar retten som ett centralt normsystem eller som ett bland flera. En viktig frågeställning är därmed, vad som sker med vår juridiska världsbild (den juristskap- ta verkligheten) om vi i stället beträder den sk periferin och låter den utgöra utgångsläget för en fortsatt analys.

Exempelvis betraktas ofta etnicitetsforskning, kvinno(rättslig) forskning, minoritets- forskning som perifera (och därmed undanskymda) områden för rättslig diskurs och pro- blemformulering. Emellertid synes de mest utmanande och tankvärda frågeställningarna alstras just i dessa gränzoner; där pågår mycket av den intressantare forskningen. Retfærd- läsare vet att detta är återkommande teman i Retfærd's spalter.

Vad som är periferi och centrum bestäms dock av vilken typ av rättsliga "kartor" som begagnas. Ur vilken skala ser vi Finlands, Norges och Sveriges relationer till processen i Europeiska Unionen? Den nationella kartan verkar överges till förmån för både en inter- nationell och en lokal karta, där regionalisering har en framskjuten position. I förhållande till det forna Öst-blocket och Tredje Världen betonas däremot en nationell och regionell karta, på bekostnad av internationella avbildningar. Men hur ser terrängen egentligen ut?

Det finns måhända anledning att rita nya och annorlunda kartor. Rättssociologen Boa- ventura de Sousa Santos har i en uppmärksammat artikel, *Law: A Map of Misreading. Toward a Postmodern Conception of Law* (Journal of Law and Society, vol 14, 1987; på svenska i Tidskrift för rättssociologi, vol 4, nr 2, 1987), använt kartografin som rättslig modell. Låt oss se lite närmare på hans synpunkter.

Lagarr, enligt de Sousa Santos, ett slags kartor som avbildar, dvs förvanskar, det vi kal- lar verkligheten, beroende av vilka skalor, projektioner och symboliseringar som brukas.

Skalan återger detaljrikedom, men bortsorterar samtidigt vissa detaljer.

I retten används olika skalor; bland annat en storskalighet motsvarande den lokala rät- ten, en mellanskalighet som representerar den nationalstatliga retten och den internatio- nella retten återges i en småskalighet. Skalan återger olika kriterier och skapar skilda lega- la verkligheter.

Projektionen använder olika dimensioner och återskapar därför skilda rättsliga objekt av samma sociala fenomen. Den rättsliga projektionen visar vad som utgör det centrala, och därmed det marginella, i den rättsliga kartläggningen av verkligheten.

Symboliseringen återger den visuella och konventionella sidan av verklighetsrepresentationen. de Sousa Santos skiljer mellan två huvudsakliga representationsformer; den moderna statliga instrumentella legaliteten (den homeriska rättstypen) och den internationella legalitetens interaktioner (den bibliska rättstypen).

Nå, vad är nu poängen med dessa metaforer? de Sousa Santos vill beskriva hur rätten i (det postmoderna) dagsläget karakteriseras av kodblandningar av skalor, projektioner och symboler. Olika rättsliga skalor skapar korstryck och intersektion av rättsliga ordningar; interlegalitet. Projektionen är ofta omvänd; periferin blir intresseväckande. Symboliseringen betonar rättslig pluralism. Dessa kartografiska begrepp kan då vara behjälpliga när vi skall orientera oss i denna, alls icke kaotiska, men fragmentiserade tillvaro, vilken innefattar andra rättsformer, sedvanor och kutym. de Sousa Santos önskar tydliggöra det formella i det informella liksom det informella i det formella och därmed bidra till att skapa en ny rättslig common sense och ett postmodernt rättsbegrepp. Så långt de Sousa Santos.

Retfærd vill i detta och i kommande nummer fortsätta att ge exempel på olika kartor och perspektiv av rätten – från islam och rasism, över ekologi och feminism, till barn, AIDS och tobaksrökning. Av vikt är att poängtera, att vi inte kan finna rätt med en typ av kartor; vi behöver flera och annorlunda, ritade av skilda subjekt.

För att synliggöra hur rätten projiceras på världen – och världen i rätten.

